

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATEREA DISCRIMINĂRII

AUTORITATE DE STAT AUTONOMĂ

HOTĂRÂREA NR. 786 din 11.11.2020

Dosar nr.: 218/2020

Petiția nr.: 1945/23.03.2020

Petent:

Reclamat:

Obiect: presupuse afirmații discriminatorii

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

Numele, domiciliul, reședința sau sediul petentului

1.

Numele, domiciliul, reședința sau sediul reclamatului

2.

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

3. Petentul sesizează Consiliul cu privire la o postare pe Facebook din data de 21.03.2020 *"Eu cred că în monitorizarea celor care au stat în izolare sau carantină ar fi extrem de utilă ștampilarea vizibilă a mâinii, cu tuș, care să nu poată fi îndepărtat 14 zile sau aplicarea unei brățări, în stilul celor care-ți conferă diverse servicii la festivaluri, în hoteluri și cluburi".*

"Dacă oameni educați au putut avea conduita pe care o știm, la ce să ne așteptăm de la cei – și nu aș vrea să se găsească, din nou, cum am mai pățit-o, vreun 'deștept' care să mă considere rasist! -, la ce să ne așteptăm de la analfabeți sau semianalfabeți – v-ați îngrozi dacă ați vedea formularele completate de unii, la frontieră -, de la cei care știm că pe unde au fost s-au ocupat cu cerșitul și furtul – și am greși amarnic dacă am considera că printre cei întorși nu există și unii care asta au făcut -, de la cei capabili să meargă la chefit, la nunți etc., când ei au impunere să stea în izolare sau carantină? De ținerea acestora sub control depinde decisiv reușita în lupta contra pandemiei. Și e nevoie de fermitate, de asumare în acest sens!"

III. Procedura de citare

4. În temeiul art. 20, alin. 4 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicat (în continuare O.G. nr. 137/2000), s-a îndeplinit procedura de citare.

5. Părțile au fost citate iar partea reclamată a formulat un punct de vedere transmis petentului

6. Procedura legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

Susținerile petentei

7. Prin petiția formulată petentul sesizează cu privire la o postare a părții reclamate din data de 21.03.2020, publicată pe profilul personal de pe Facebook cu privire la aplicarea unui semn distinctiv cu privire la persoanele vizate de măsuri de carantinare/izolare, respectiv aplicarea unei "stampile vizibile".

8. Postarea sa a dat naștere unor comentarii la adresa persoanelor infectate. Astfel, prin comentariile postate partea reclamată ar fi încălcat drepturile uni categorii sociale respectiv a persoanelor cu privire la care autoritățile publice competente au dispus măsuri de izolare sau carantinare în contextul răspândirii virusului Covid 19.

9. Ar trebui avut în vedere că partea reclamată era primar al Municipiului Timișoara iar profilul său era urmărit la data postării de către 59000 utilizatori, comportamentul său putând a fi considerat ca instigator la adresa categoriei de persoane mai sus menționate, putându-se încadra și în prevederile art. 2 alin. 4 și 5 din O.G. nr. 137/2000.

10. De asemenea partea reclamată, face trimitere și încearcă să valideze o practică care poate fi foarte ușor asociată cu diverse regimuri opresive care au marcat în mod negativ, evoluția societății de-a lungul istoriei.

11. Petentul apreciază că sunt depășite limitele libertății de exprimare încercând să inducă nevoia unor distincții cu privire la o anumită categorie de persoane fără a prezenta o justificare rezonabilă și obiectivă.

12. Prin concluziile scrise formulate petentul arată că punctul de vedere este semnat în numele acestuia de către funcționari publici ai Primăriei Timișoara făcându-se aprecieri eronate între discursul reclamatului și prevederile Legii nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ. Petiția nu se referă la calitatea sa de demnitar ci la persoană.

13. Referitor la argumentul potrivit căruia ar fi vorba despre liberate de exprimare petentul invocând spețe CEDO (Handyside c. Regatul Unit, Glimmerveen și Hagenbeek c. Olandei cu privire la libertatea de exprimare a cărei exercitare comportă obligații și responsabilități, Witzsch c. Germaniei și Incal c. Turciei)

Punctul de vedere formulat de către partea reclamată

14. Prin punctul de vedere formulat partea reclamată arată că motivele invocate de către petent nu se încadrează în situațiile enumerate de dispozițiile art. 2 din OG nr. 137/2000 privind prevenirea și combaterea discriminării.

15. Se mai arată că nu se încadrează nici în dispozițiile prevăzute de art. 3 din OG nr. 137/2000. De asemenea se arată că opinia exprimată pe Facebook este o opinie personală neconstituind un act administrativ în sensul prevederilor Legii nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ.

16. Astfel postarea menționată reprezintă o opinie în contextul momentului și denotă grija pe care o manifestă și exprimă pentru sănătatea comunității, neproducând efecte juridice.

17. Partea reclamată arată faptul că nu sunt întrunite condițiile pentru a ne afla în fața unei discriminări, nefiind indicat niciun criteriu și nici o eventuală legătură de cauzalitate dintre un eventual criteriu și faptele reclamate.

V. Motivele de fapt și de drept

18. În fapt, Consiliul este sesizat cu privire la afirmațiile părții reclamate referitor la oportunitatea luării unor anumite măsuri folosind anumite stereotipuri cu privire la persoanele care se întorc din străinătate cât și cu privire la modul de respectare a unor reguli impuse în funcție de nivelul de cultură și educație.

19. În drept, în soluționarea prezentei sesizări apreciem că sunt incidente următoarele texte de lege:

- art. 10 și art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Libertăților Fundamentale;
- art. 1 alin. (3), art. 16, art. 29 și art. 30 din Constituția României, revizuită în 2003;
- art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare (în continuare O.G. 137/2000).

20. Colegiul este chemat să se pronunțe asupra raportului dintre libertatea de exprimare și dreptul la demnitatea persoanei, interzicerea discriminării raportată la aprecierile reclamatului, obiect al prezentei sesizări. Analiza urmărește să stabilească dacă în acest caz s-a depășit limita libertății de exprimare și, în consecință, se impune o ingerință a statului prin aplicarea unei măsuri proporționale cu scopul urmărit.

21. Potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, pentru a fi acceptată o ingerință în dreptul de exprimare, aceasta trebuie:

- **să fie prevăzută de lege** (care la rândul ei trebuie să îndeplinească anumite calități: să fie previzibilă și accesibilă),
- **să urmărească un scop legitim,**
- **să fie necesară într-o societate democratică și**
- **să fie proporțională cu scopul urmărit** (Corneliu Bârsan, *Convenția europeană a drepturilor omului*, vol. I. Ed. C.H. Beck, București, 2005, p. 769-801).

Ingerința să fie prevăzută de lege

22. **Prima cerință**, cea a **existenței unei prevederi legale**, care să reglementeze ingerința statului în exercitarea dreptului libertății de exprimare este îndeplinită de art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000. Totuși, apreciem că aceste texte de lege trebuie coroborate cu art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 potrivit căruia „prevederile ordonanței nu pot fi interpretate în sensul restrângerii dreptului la libera exprimare, a dreptului la opinie și a dreptului la informație”. Apreciem că **ambele texte normative sunt previzibile și accesibile**, deși protejează o valoare fundamentală într-o societate democratică și sunt noțiuni care au și un caracter abstract.

Ingerința să urmărească un scop legitim

23. Raportat la **scopul legitim urmărit** prin posibila ingerință a statului în libertatea de exprimare se urmărește protejarea demnității umane a tuturor cetățenilor din România.

24. Protecția demnității unor grupuri constituie un scop legitim într-o societate democratică. Pentru a se produce o atingere, încălcare a demnității umane, ca drept constituțional protejat, declarațiile, obiect al prezentei petiții, ar trebui să întrunească elementele:

- un comportament manifestat în public, având caracter de propagandă sau de instigare la ură pe criteriul studiilor ori al ocupației
- ori un comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității ori crearea unei atmosfere ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare îndreptate împotriva unui grup de persoane legat de apartenența la un grup – astfel cum prevede art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

25. Colegiul director constată că primele două condiții (să existe o prevedere legală și să se urmărească un scop legitim) pentru a fi acceptată o ingerință a statului sunt îndeplinite.

Necesitatea ingerinței

26. **Rămâne de competența Colegiului director să stabilească dacă interferența în libertatea de exprimare „este necesară într-o societate democratică”.**

27. În acest demers, Colegiul director analizează dacă există motive „relevante și suficiente” care să justifice ingerința în libertatea de exprimare din perspectiva unei „nevoi imperioase” („pressing social need”).

28. Identificarea unei „nevoi imperioase”, respectiv necesitatea oricărei restricții privitoare la exercițiul libertății de exprimare trebuie să fie stabilită într-o manieră convingătoare, iar **autorității naționale îi revine atributul evaluării existenței unei “nevoi imperioase” susceptibile de o anumită marjă de apreciere** (Corneliu Bârsan, *Convenția Europeană*

a drepturilor omului, Comentariu pe articole, Vol. I., Ed. All Beck, București, 2005, pag. 801)

29. În conformitate cu principiul subsidiarității, statele membre dispun de o „margine de apreciere” în stabilirea limitării libertății de exprimare. Autoritățile statelor membre au un contact direct și permanent cu realitățile sociale și sunt primele care se pronunță asupra existenței unei „nevoi sociale presante”. Marginea de apreciere se va stabili potrivit standardelor minime ale CEDO. (vezi *Handyside v. United Kingdom* par. 48 și par. 49).

Elemente luate în considerare la stabilirea necesității ingerinței statului în libertatea de exprimare

30. În scopul de a determina dacă declarația obiect al prezentei sesizări constituie un discurs de ură, Colegiul va examina: **obiectivul urmărit de către partea reclamată, contextul în care a avut loc, conținutul afirmațiilor, rolul în societate al persoanei, autor al afirmației.**

Obiectivul urmărit de reclamată

31. Obiectivul urmărit de reclamat este important: a dorit acesta să disemineze opinii legate de o anumită categorie profesională ori a urmărit doar informarea asupra unui subiect de interes public (vezi *Jersild c. Danemarca*). În acest punct, Colegiul director nu analizează intenția de a discrimina a părții reclamate, acest aspect nu are relevanță în stabilirea unei fapte de discriminare.

32. Colegiul apreciază că, în speță, declarațiile părții reclamate au avut rolul de a informa publicul încercându-se a se găsi măsuri viabile, pentru combaterea raspândirii virusului Sars-Cov-19.

Contextul în care a fost făcută afirmația

33. Afirmațiile făcute de către partea reclamată au fost postate pe Facebook, în luna martie 2020, la scurt timp după intrarea în starea de urgență, când se căutau soluții viabile în vederea opririi răspândirii virusului.

34. Astfel partea reclamată vine cu o serie de propuneri iar unele dintre măsurile gândite ar putea părea astăzi exagerate sau nepotrivite însă la momentul la care au fost făcute afirmațiile, întreaga țară se afla în stare de urgență și autoritățile încercau să găsească cele mai potrivite măsuri pentru a împiedica răspândirea virusului.

35. Afirmațiile făcute au avut un rol important în sfera de dezbatere publică însă aduc în prim plan unele stereotipuri legate de cetățenii români veniți din străinătate precum și cu privire la modul în care anumite persoane ar putea respecta măsurile de siguranță în funcție de nivelul de educație.

36. Întrebarea ar fi dacă aceste aprecieri erau necesare în contextul dezbaterii publice? Aspectele la care s-a referit partea reclamată fac obiectul unor controverse la nivel național și chiar european, reclamatul expunând propriile opinii și gânduri însă au fost folosite stereotipuri de natură a leza demnitatea unor persoane, pe criteriu ocupațional/de proveniență cât și cu privire la un anumit nivel al studiilor.

37. Astfel, Colegiul nu poate decât să constate faptul că în prezenta cauză s-a depășit sfera caracterului informativ care prezintă interes pentru opinia publică, neaducând atingere cetățenilor români întorși din străinătate cât și cu privire la nivelul studiilor, afirmațiile părții reclamate referindu-se la opinia sa cu privire la aceste persoane raportat la capacitatea și dorința acestora de a respecta anumite reguli stricte impuse de către autorități.

Conținutul afirmației

38. *”Eu cred că în monitorizarea celor care au stat în izolare sau carantină ar fi extrem de utilă ștampilarea vizibilă a mâinii, cu tuș, care să nu poată fi îndepărtat 14 zile sau aplicarea unei brățări, în stilul celor care-ți conferă diverse servicii la festivaluri, în hoteluri și cluburi”. ”Dacă oameni educați au putut avea conduita pe care o știm, la ce să ne așteptăm de la cei – și nu aș vrea să se găsească, din nou, cum am mai pățit-o, vreun ‘deștept’ care să mă considere rasist! -, la ce să ne așteptăm de la analfabeți sau semianalfabeți – v-ați îngrozi dacă ați vedea formularele completate de unii, la frontieră -,*

de la cei care știm că pe unde au fost s-au ocupat cu cerșitul și furtul – și am greși amarnic dacă am considera că printre cei întorși nu există și unii care asta au făcut -, de la cei capabili să meargă la cheful, la nunți etc., când ei au impune să stea în izolare sau carantină? De ținerea acestora sub control depinde decisiv reușita în lupta contra pandemiei. Și e nevoie de fermitate, de asumare în acest sens!”

Modul în care au fost făcute afirmațiile

39. Colegiul director apreciază că propunerile făcute nu sunt cele mai fericite însă stereotipurile folosite sunt de natură a leza demnitatea umană, astfel **încât dreptul la libertatea de exprimare să devină secundar.**

40. Una din principalele caracteristici ale democrației constă în posibilitatea pe care ea o oferă de a rezolva prin dialog, fără a se recurge la violență, problemele pe care le are de soluționat un stat, **chiar și atunci când acestea sunt extrem de dificile sau stânjenitoare, iar democrația se "hrănește" din libertatea de exprimare**". (ibidem, pct. 66). Marginea de apreciere a statelor este semnificativ redusă (îngustă) atunci când autorul declarației este o personalitate, opiniile formulate având un larg impact.

41. Reiterăm faptul că este esențial pentru persoanele publice ca, ca atunci când se exprimă în public, să manifeste o responsabilitate corespunzătoare poziției lor.

Concluzii

42. Colegiul director, reiterează faptul că libertatea de exprimare constituie valoarea fundamentală a unei societăți democratice și plurale. Din această perspectivă, libertatea de exprimare are un rol substanțial în rândul drepturilor fundamentale cuprinse în Constituție și constituie trunchiul comun pentru exercitarea drepturilor fundamentale din sfera comunicării. În această sferă se includ: dreptul la libertatea presei, dreptul la libera exprimare a creațiilor artistice sau cele din zona literaturii, libertatea de predare a științei și libertatea creației. De asemenea, de acest trunchi comun se leagă și libertatea conștiinței, a religiei și libertatea de întrunire. Acest grup de drepturi asigură participarea avizată a cetățeanului la procesele sociale și politice. **Exprimarea liberă a opiniilor și credințelor, chiar și a celor nepopulare sau atipice, reprezintă condiția fundamentală a existenței unei societăți vii și capabilă de dezvoltare.**

43. În nenumăratele decizii asupra libertății de exprimare, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a arătat că acest drept „**acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței, spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.**” (CEDO, Lingens c. Austriei.).

44. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat, într-o formulă care este preluată aproape ca o clauză de stil în toată jurisprudența sa subsecventă în materie, că **“libertatea de exprimare, garantată de art.10 parag.1, constituie unul din fundamentele esențiale ale unei societăți democratice și una din condițiile primordiale ale progresului societății și împlinirii personale. Subiect al paragrafului 2 al Articolului 10, Libertatea de expresie include „nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență [de opinia publică] ori considerate inofensive, dar și pe acelea care offensează, șochează sau deranjează. Acestea sunt cerințele pluralismului, toleranței și spiritului deschis, fără de care nu există societate democratică.”** (CEDO, între altele, Lingens vs. Austria, Oberschlick vs. Austria, Sunday Times vs. U.K., Observer și Guardian vs. U.K., Castells vs. Spania, Thorgeirson vs. Islanda, Jersild vs. Danemarca, Goodwin vs. U.K., De Haes și Gijels vs. Belgia).

45. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a fundamentat necesitatea protejării libertății de exprimare în primul rând pe valoarea pe care acesta o reprezintă ca mijloc pentru a asigura buna funcționare a unei societăți democratice.

46. Sintagma folosită de reclamat „*de la cei care știm că pe unde au fost s-au ocupat cu cerșitul și furtul*” referindu-se la cetățenii români care încercau să intre în țară precum și cu privire la adoptarea unei conduite prudente raportat la nivelul de studii *“Dacă oameni educați au putut avea conduita pe care o știm, la ce să ne așteptăm de la cei – și nu aș*

vrea să se găsească, din nou, cum am mai pățit-o, vreun 'deștept' care să mă considere rasist! -, la ce să ne așteptăm de la analfabeți sau semianalfabeți". Trebuie avute în vedere stereotipurile, atât cele pozitive, cât și cele negative, atât de către societate în general cât și de politicieni, rolul acestora fiind deosebit de important în formarea unei societăți care își respectă toți semenii săi, fără nici un fel de deosebire.

47. Partea reclamată era primar al Timișoarei la data postării respective, postare din luna martie 2020 însă acesta a folosit stereotipuri de natură a leza demnitatea umană, arătând că nu pot exista așteptări privind respectarea unor reguli de către "persoane analfabete sau semianalfabete" persoane despre care "știm că pe unde au fost s-au ocupat cu cerșitul și furtul".

48. În speța de față se impune interferența statului în limitarea libertății de exprimare, partea reclamată folosind o serie de stereotipuri negative.

49. Pentru considerentele de mai sus, având în vedere obiectivul urmărit de către partea reclamată, conținutul declarațiilor, contextul în care a avut loc, rolul în societate a persoanei, autor al afirmației, constatăm că în speță „este necesară într-o societate democratică” o ingerință în libertatea de exprimare, fapta sesizată constituind contravenție potrivit prevederilor art. 2 alin. (1) și art. 15 din O.G. 137/2000, republicată.

50. Art. 7 din O.G. nr. 2/2001, privind regimul juridic al contravențiilor, prevede că: (1) Avertismentul constă în atenționarea verbală sau scrisă a contravenientului asupra pericolului social al faptei săvârșite, însoțită de recomandarea de a respecta dispozițiile legale; (2) Avertismentul se aplică în cazul în care fapta este de gravitate redusă; (3) Avertismentul se poate aplica și în cazul în care actul normativ de stabilire și sancționare a contravenției nu prevede această sancțiune. În situația analizată Colegiul a avut în vedere și contextul în care au fost făcute afirmațiile supuse analizei, respectiv în martie 2020, la scurt timp după intrarea în starea de urgență, când se căutau soluții viabile în vederea opririi răspândirii virusului, existând o presiune deosebită asupra autorităților pentru a găsi soluții oportune și viabile.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20 alin. (2) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, **cu șapte voturi pentru și un vot împotrivă** ale membrilor prezenți la ședință,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Faptele sesizate întrunesc elementele constitutive ale art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000, republicată;
2. Sancționarea părții reclamate cu avertisment;
3. O copie a prezentei hotărâri va fi comunicată părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, în termen de 15 zile de la data primirii, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.

Membrii Colegiului Director prezenți la ședința de deliberări desfășurată în data de 11.11.2020 au fost: ASZTALOS Csaba Ferenc – Membru, DIACONU Adrian – Membru, JURA Cristian – Membru, GRAMA Horia – Membru, MOȚA Maria – Membru, OLTEANU Cătălina – Membru, HALLER István – Membru, LAZĂR Maria – Membru

Prezenta hotărâre va fi comunicată în baza Ordinului Președintelui CNCD nr. 138 din 24.03.2020.

**ASZTALOS CSABA FERENC
Membru Colegiul Director,
Președinte CNCD**

Data redactării: 27.11.2020

Redactată și motivată: C.P./R.B.

Notă: Hotărârile emise de Colegiul Director al Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării potrivit prevederilor legii și care nu sunt atacate în termenul legal, potrivit O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ, constituie de drept titlu executoriu.